

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Transparència,
Responsabilitat Social,
Participació i Cooperació

PLA D'ACCIÓ PER A LA PREVENCIÓ, PROTECCIÓ I MITIGACIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL I DE GÈNERE EN DONES I POBLACIÓ INFANTIL EN EL SAHEL

2018-2020

Direcció General de Cooperació y Solidaritat
Conselleria de Transparència, Participació,
Responsabilitat Social i Cooperació
2018

Paseo de la Alameda, 16
46010, Valencia
Teléfono: (+34) 96 192 23 20
Correo electrónico: cooperacio@gva.es
Twitter: [@GVAcooperacio](https://twitter.com/GVAcooperacio)

www.cooperaciovalenciana.gva.es

Introducció

La importància de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones per al desenvolupament sostenible ha sigut reconeguda per la Unió Africana en l'Agenda 2063 que proposa: aconseguir la igualtat de gènere plena en totes les esferes de la vida, eliminar totes les formes de discriminació en les esferes social, cultural, econòmica i política i aconseguir la paritat abans de 2020 en les institucions públiques i privades.

El compromís dels governs africans amb aquest objectiu en particular, també s'ha posat de manifest mitjançant la ratificació de la Convenció per a l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra les Dones (CEDAW) que han signat 51 dels 53 països africans. A més, la Unió Africana va declarar el període de 2010-2020 com el Decenni de la Dona Africana, exemples clars que existeix un compromís ferm.

En l'Agenda 2030 els drets de les dones i les xiquetes van quedar reflectits de manera robusta a través de l'objectiu 5 referit a la igualtat de gènere i apoderament de les dones i les xiquetes, així com d'una sòlida *transversalització de gènere en les metes i indicadors de la majoria dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). En particular la Meta 5.2: Eliminar totes les formes de violència contra les dones i les xiquetes en l'esfera pública i privada, inclosa la tracta i l'explotació sexual. La consecució d'aquesta Meta 5.2 és vital per a salvaguardar els drets humans bàsics de les dones, així com per a eradicar la pobresa i aconseguir un desenvolupament sostenible, la pau i la seguretat.

La violència per raó de gènere (VRG), i en particular la violència sexual, és un assumpte de protecció seriós, que posa la vida en perill afectant primordialment dones i xiquets. Està ben documentat que VRG és un assumpte de salut pública internacional estès i de drets humans, i que la prevenció i resposta adequades, apropiades, i àmplies són inadequades en la majoria dels països a nivell mundial. La

violència per raó de gènere és especialment problemàtica dins del context d'emergències complexes i desastres naturals, on dones civils i xiquets són amb freqüència el blanc d'abús, i són els més vulnerables a l'explotació, violència, i abús simplement pel seu gènere, edat, i estatus en la societat.

La violència per raó de gènere és una violació dels drets humans universals protegits per convencions internacionals de drets humans, incloent-hi el dret a la seguretat de la persona; el dret a l'estàndard assolible més alt de salut física i mental; el dret a la llibertat de tortura o tracte inhumà, o degradant; i el dret a la vida.

Context

La violència contra les dones adopta diverses formes: física, sexual, psicològica i econòmica, a més d'altres formes com el matrimoni precoç i el matrimoni forçat. Aquestes formes de violència s'interrelacionen i afecten les dones des del naixement fins a l'edat major. Alguns tipus de violència, com el trànsit de dones, travessen les fronteres nacionals.

En moltes comunitats africanes s'han perpetuat nombroses classes de violència contra les dones i contra les xiquetes al llarg de generacions en nom de la tradició, com és el cas de la mutilació genital femenina (MGF). Més de 140 milions de xiquetes i dones han sigut víctimes d'algun tipus de MGF i, en cas de consolidar-se la tendència actual, per a l'any 2030, al voltant de 86 milions de xiquetes més seran sotmeses a aqueixa pràctica, segons el Fons de Població de les Nacions Unides.

La Cooperació Valenciana considera aquesta pràctica una forma extrema de violència reconeguda internacionalment com una violació dels drets humans de les dones i xiquetes -es practica en la major part dels casos en menors- i que reflecteix una desigualtat entre els sexes molt arrelada.

Per la seua part, la feminització de la pobresa i de les migracions ha col·locat a les dones, xiquetes i adolescents en el punt de mira de les xarxes de tracta, ja que en el context de la demanda les víctimes troben xiquets laborals específics, com la indústria de les cures i el mercat sexual en ampli creixement transnacional.

Així, el tràfic d'éssers humans les víctimes del qual són dones, xiquetes i adolescents s'ha convertit en endèmica en moltes zones dels països d'origen de l'Àfrica Occidental i Central.

Dones, xiquetes, xiquets i adolescents víctimes de tracta procedents del Sahel s'insereixen en els fluxos migratoris que transiten el Nord d'Àfrica en espera d'aconseguir el continent europeu. En els seus discursos esmenten la falta d'oportunitats laborals, la pobresa i sobretot la cerca d'una millora de les condicions econòmiques, socials, polítiques i d'accés a drets fonamentals, com a detonants de la seua partida. Moltes d'elles procedeixen de països en conflicte o que van patir desastres naturals, tal com hem assenyalat anteriorment.

Per part seua, la violència sexual en contextos de conflicte ha estat i està present també en gran part de conflictes al Sahel.

La violència sexual relacionada amb els conflictes inclou la violació, l'esclavitud sexual, la prostitució forçada, l'embaràs forçat, l'avortament forçat, l'esterilització forçada, el matrimoni forçat i totes les altres formes de violència sexual de gravetat comparable perpetrades contra dones, homes, xiquetes o xiquets, que tenen una vinculació directa o indirecta (temporal, geogràfica o causal) amb un conflicte.

El subministrament irregular d'aliments, roba, medicaments i altres elements essencials agreuja de forma dramàtica la vulnerabilitat de les víctimes (moltes d'elles vídues i dones òrfenes no acompanyades) a patir violacions i ser víctimes de l'explotació sexual. L'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) adverteix

que l'explotació sexual d'immigrants és un fenomen en “creixement exponencial” que corre el risc d’“eixir-se fora de control”.

En els camps d'acolliment, soldats i membres de milícies que treballen amb ells utilitzen la seua autoritat i la seua capacitat d'accés a aliments i altres articles de primera necessitat per a coaccionar a les dones a mantindre relacions sexuals amb ells, la qual cosa en virtut del dret internacional constitueix violació.

Per part seua, una de les característiques que defineixen la tracta de dones nigerianes amb finalitats d'explotació sexual és que aquestes viuen el procés migratori com una mica més nociu que la pròpia situació d'explotació sexual en si mateixa, ja que durant aquest procés pateixen violacions, són prostituïdes al Marroc o Líbia per a pagar part del viatge, embarassos com a resultat de violacions, els seus fills i filles són utilitzats com a instrument d'amenaça, mort de companyes de viatge, etc...

La OIM ha elaborat una llista d'indicadors útils per a la identificació de potencials víctimes de tracta entre la població migrant recentment arribada, utilitzant indicadors basats en la informació recopilada durant les reunions individuals i grupals amb la població migrant:

- **Sexe:** La majoria de les víctimes de tracta sexual són dones;
- **Edat:** La majoria de les víctimes són joves i sovint menors d'edat, entre 13 i 24 anys. (En 2016 va haver-hi una disminució en l'edat de les víctimes més joves de tracta);
- **Nacionalitat:** És important destacar les peculiaritats del cas de les víctimes de tracta de Nigèria, no solament de l'Estat d'Edo sinó de diferents parts del país (Delta, Lagos, Ogun, Anambra i Imo són els estats d'origen que, a part de l'Estat d'Edo, són els més citats pels nigerians atesos per la OIM).

Prioritats

En Resolució aprovada per l'Assemblea General el 19 de juliol de 2017,71/315. Aplicació de les recomanacions contingudes en l'informe del Secretari General sobre les causes dels conflictes i la promoció de la pau duradora i el desenvolupament sostenible a Àfrica, l'Assemblea general de Nacions Unides:

“Observa amb preocupació que els actes de violència contra dones i xiquets, inclosa la violència sexual, continuen i poden augmentar fins i tot quan finalitzen els conflictes armats, insta que es facen nous progressos en l'aplicació de polítiques i directrius per a protegir i assistir a les dones i els xiquets en situacions de conflicte i posteriors a conflictes a Àfrica...”

Així mateix, en 2018 el Secretari General de Nacions Unides en l'Informe sobre la violència sexual relacionada amb els conflictes va alentar als Estats Membres, els donants i les organitzacions regionals i intergovernamentals al fet que:

- a) Vetlen perquè es reconeguen les víctimes de la violència sexual perpetrada per grups armats o terroristes com a víctimes legítimes dels conflictes o el terrorisme, perquè aquestes puguen obtindre reparació i rescabament, fins i tot mitjançant la revisió dels marcs jurídics i normatius nacionals, sempre que siga necessari;
- b) Establisquen arranjaments constitucionals, legislatius i institucionals per a fer front de manera integral a la violència sexual relacionada amb els conflictes i evitar que es repetisca, prestant especial atenció als grups minoritaris ètnics i religiosos, les dones de zones rurals o remotes, les poblacions desplaçades, les persones que viuen amb discapacitat, els homes supervivents, les dones i els xiquets vinculats a grups armats, les dones i els xiquets alliberats de situacions de captivitat, matrimoni forçat, esclavitud

sexual i tracta per grups armats, i les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènerE i intersexuals;

c) Integren el suport jurídic amb l'atenció mèdica i psicosocial i amplien l'abast d'aqueixos serveis a les zones rurals.

La Recomanació del Parlament Europeu al Consell sobre el 73è període de sessions de l'Assemblea General de les Nacions Unides, insta als estats Membres a:

a) que recorde que els conflictes armats fan vulnerables tant als homes com a les dones, però exposen a les dones a un major risc d'explotació econòmica i sexual, de treball, desplaçament i reclusió forçosos, i de violència sexual, com la violació, que s'utilitza com a tàctica bèl·lica i constitueix un crim de guerra; que garantisca una assistència mèdica segura en cas de violació en situació de guerra; que advoque per reforçar la protecció dels menors, les dones, les xiquetes i les persones majors en les situacions de conflicte, en particular pel que fa a la violència sexual i al matrimoni infantil, precoç i forçat, així com la protecció de les víctimes masculines, homes i xiquets, les xifres reals dels quals en entorns afectats per conflictes estan molt subestimades segons estudis de l'OMS i internacionals; que inste a tots els Estats membres de les Nacions Unides a mobilitzar tots els recursos financers i humans necessaris per a ajudar la població en les zones en conflicte;

Per la seua part la Resolució del Parlament Europeu sobre Nigèria ([2018/2513\(RSP\)](#)):

- Condemna la violència sexual i de gènere contra dones i xiquetes i els actes perpetrats per Boko Haram i altres grups terroristes en els quals converteixen a dones i xiquets en víctimes de segrestos, matrimonis forçosos i violacions i els utilitzen en atemptats suïcides; expressa la seua preocupació, a més, davant el fet que l'ajuda humanitària inadequada en els camps de refugiats haja donat lloc a alts nivells d'explotació i abusos sexuals;

- Demana a les autoritats de Nigèria que presten el necessari suport psicosocial a les víctimes de l'assot de la radicalització, especialment a dones, xiquets i joves, abans de reinserir-los en la societat; demana un esforç conjunt de tots els agents internacionals amb la intenció de previndre la radicalització que condueix a l'extremisme violent i a desenvolupar programes de rehabilitació i desradicalización.

OCHA en el seu informe "*Progress on key activities from the 2018 Humanitarian Response Plan*", d'agost de 2018 per a Nigèria, recull en resposta a les necessitats humanitàries, en el Marc operatiu del subsector de VBG un mínim paquet per a la resposta de VRG en els centres de recepció, incloent-hi:

- (i) el subministrament de materials de dignitat / higiene;
- (ii) serveis de suport psicosocial;
- (iii) atenció individualitzada de VBG per a dones, xiquetes i xiquets;
- (iv) un entorn segur per a adolescents víctimes de *Conflict Related Sexual Violència (CRSV)* i altres casos crítics, i atenció per serveis especialitzats i
- (v) Integració de la transversalització de l'enfocament de gènere i risc de VBG en tots els sectors.

Alineació de l'actuació amb els eixos, estratègies i objectius operatius de l'IV Pla Director de la Cooperació Valenciana.

Eix 2 Persones:

Estratègia 2.2 Drets de les dones.

Objectiu operatiu 2.2.3: Eliminar totes les formes de discriminació i violència contra la dona i les xiquetes en els àmbits públic i privat.

Estratègia 2.3 Drets de la infància.

Objectiu operatiu 2.3.1: Garantir els drets de la infància en els seus àmbits fonamentals de supervivència, desenvolupament, protecció i participació des d'un enfocament d'equitat.

Objectiu operatiu 2.3.2: Posar fi al maltractament, l'explotació, la tracta, la tortura i totes les formes de violència contra els xiquets i xiquetes en tots els àmbits, públic i privat, així com contra la població afectada per situacions d'emergència o crisis cròniques.

Línies d'Actuació

De tota la informació recopilada, es desprenen les següents línies d'actuació amb dones i població infantil víctima de violència sexual i de gènere i tracta de dones i xiquetes al Sahel.

- Promoció i protecció dels drets de les xiquetes, els xiquets i les dones mitjançant l'enfortiment dels serveis especialitzats existents de prevenció i resposta a la violència als abusos sexuals i la violència sexual i de gènere en dones, xiquets i xiquetes i d'establiment gradual de serveis de prevenció i resposta en àrees recentment alliberades.
- Protecció i educació bàsica a les xiquetes i xiquets que són víctimes de formes de violència, maltractament, descuit i explotació o que corren

un risc considerable de patir-les, inclosos aquells que es troben en situacions humanitàries, en un entorn de seguretat, resiliència i no violència en el qual xiquetes i xiquets puguen gaudir de les seues llibertats fonamentals i els seus drets humans.

L'atenció integral a víctimes de Violència de Gènere (GBV) i/o violència sexual ha de contemplar sis actuacions principals:

- 1.- Protecció en espais escolars i comunitaris
- 2.- Investigació de possibles casos de Violència de Gènere (GBV) i/o violència sexual
- 3.- Representació legal de víctimes de Violència de Gènere (GBV) i/o violència sexual
- 4.- Atenció mèdica i psicosocial
- 5.- Prevenció de la Violència de Gènere (VRG) i/o violència sexual mitjançant formació, sensibilització.
- 6.- Incidència política

Ha d'assegurar-se un enfocament multisectorial estratègicament enfocat a la construcció de resiliència, potenciant així mateix garantir un suport a intervencions o mecanismes d'ajuda que complementen i/o desenvolupen capacitats prèvies existents al país.

Entitats que han col·laborat.

ACNUR

AECID. Oficina d'Acció Humanitària (OAH).

Save the Children

UNICEF

Referències

- El Sahel entre la inquietud i l'oblit. Jesús A. Núñez Vilaverde, 2016. <http://www.blog.rielcano.org/el-sahel-entre-la-inquietud-y-el-olvido/>
- Espanya mirant al Sud: del Mediterrani al Sahel. Coord. Félix Arteaga - Informe 18 Novembre 2014. Real Institut *Elcano - Madrid – España.
- http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/349a5b80467ff303b17db7bdae0ed545/informeelcano18_espana_mirando_al_sur_mediterraneo_sahel.pdf
- Acció exterior per al desenvolupament. Reflexions sobre la inserció de la cooperació al desenvolupament en l'estratègia exterior espanyola. Iliana Olivé i Aitor Pérez (coords.) - Real Institut Elcano - Gener 2015. Real Institut Elcano - Madrid – España.
- http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/d144a980482db42f8db48fe0dd72d861/olivie_perez_accion_exterior_desarrollo_espana.pdf
- Línies estratègiques per a la reactivació de la política espanyola de desenvolupament a Àfrica Occidental. Patricia Déniz, José Ángel Sotillo. https://www.fundacioncarolina.es/wp-content/uploads/2014/07/avance_investigacion_7.pdf
- EU relations with Sahel countries – Burkina Faso, Txad, Mali, Mauritània, Níger. Comissió Europea, Juny 2016.
- http://eeas.europa.eu/archives/docs/factsheets/docs/sahel-european-union-factsheet_en.pdf
- EU-Sahel. Pla d'Acció Regional (2015-2020): un enfocament integral tangible. Institut Español d'Estudis Estratègics, Octubre 2015.
- http://www.ieee.es/galerias/fichero/docs_analisis/2015/dieeee50-2015_ue_sahel_jamt.pdf
- UNHCR (2016). *Global Trends: Forced Displacement in 2015*, Geneva: UNHCR
- UNCTAD (2015). *The Least Developed Countries Report 2015*.

- Internal Displacement Monitoring Center & Norwegian Refugee Council (2016).
- IOM (2015). *World Migration Report 2015. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility*, Geneva: IOM,
- Naciones Unidas (2015). *World Population Prospects, the 2015 Revision*. Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides (OCHA), <http://www.unocha.org/sahel/about-sahel>
- Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides (OCHA) (2016). **The Sahel. Converging challenges, compounding risks: a region under high pressure*.
- Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides (OCHA). *OVERVIEW OF HUMANITARIAN NEEDS SAHEL AND REQUIREMENTS*. 2018.
- PNUD (2016). *Rapport sud li développement humain en Afrique 2016: Accélérer els progrès en faveur de l'égalité dónes genres et de l'autonomisation dónes femmes en Afrique*. Nova York: PNUD.
- UNODC (2016). *Rapport d'activité. Programme Sahel de L'UNDOC 2013-2017*. Dakar : UNODC, Bureau régional pour l'Afrique de l'Ouest et du Centre.
- Declaració política sobre les dones del Sahel.: <http://www.exteriores.gob.es/porta/es/saladeprensa/elministerioinforma/documentos/20171031143659162.pdf>